

УДК 378.091.33:81.111/112

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/38-2-24>

Наталія КРАСНОВА,

orcid.org/0000-0003-1986-9083

старший викладач кафедри іноземних мов

Харківського національного університету внутрішніх справ

(Харків, Україна) natysja2005@rambler.ru

Галина СОРОКІНА,

orcid.org/0000-0001-8046-9041

старший викладач кафедри іноземних мов

Харківського національного університету внутрішніх справ

(Харків, Україна) Gallina_1012@ukr.net

Ганна БАБАК,

orcid.org/0000-0003-3124-8212

викладач кафедри іноземних мов

Харківського національного університету внутрішніх справ

(Харків, Україна) super.anna23@ukr.net

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДИЧНОГО ПРИЙОМУ «СЕНКАН» НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

У статті розглянуто поняття й особливості дидактичного сенкану як методу навчання та оцінювання, а також виявлено переваги його використання на заняттях з іноземної мови. Наголошено на необхідності застосування інноваційних методичних прийомів на заняттях, спрямованих на стимуляцію зацікавленості учасників навчального процесу до предмета, який вони вивчають, навичок синтезу навчального матеріалу, розвиток їхньої креативності й образності мовлення, вміння коротко та влучно висловлювати думку тощо. Проаналізовано останні дослідження та публікації педагогів-учених та розглянуто широкий спектр можливостей цього методу у вирішенні освітніх завдань. Звернено увагу на необхідність застосування на заняттях інноваційних методичних прийомів, спрямованих на стимуляцію зацікавленості учасників навчального процесу до предмета, який вони вивчають, розвиток їхньої креативності й образності мовлення, навичок синтезу навчального матеріалу та резюмування інформації, вміння коротко та влучно висловлювати думку тощо. З'ясовано, що така форма роботи сприяє оволодінню навичками пізнавальної рефлексії як усвідомлення виконаних дій і розумових процесів, їх результатів і підстав, меж свого знання й незнання, нових пізнавальних завдань і засобів їх досягнення. Розглянуто алгоритм створення дидактичного сенкану та наведено приклади англійською та німецькою мовами. Виявлено, що використання методичного прийому сенкан не тільки збагачує словниковий запас учнів, розвиває граматичні навички, але і також спонукає до самостійної пошукової діяльності та роздумів, оскільки у сенкані учні мають висловити власне ставлення до об'єкта, тобто розвивають критичне мислення. Використання запропонованого методу позитивно впливає на розвиток і вдосконалення іншомовних умінь студентів та надає їм можливість для самовираження і самореалізації засобами іноземної мови.

Ключові слова: сенкан, дидактичний сенкан, сучасні методи навчання, прийоми навчання, інноваційні технології, критичне мислення, лексичні одиниці.

Nataliia KRASNOVA,

orcid.org/0000-0003-1986-9083

Senior Lecturer at the Foreign Language Department

Kharkiv National University of Internal Affairs

(Kharkiv, Ukraine) natysja2005@rambler.ru

Halyna SOROKINA,

orcid.org/0000-0001-8046-9041

Senior Lecturer at the Foreign Language Department

Kharkiv National University of Internal Affairs

(Kharkiv, Ukraine) Gallina_1012@ukr.net

Ganna BABAK,
 orcid.org/0000-0003-3124-8212
 Lecturer at the Foreign Language Department
 Kharkiv National University of Internal Affairs
 (Kharkiv, Ukraine) super.anna23@ukr.net

THE USE OF THE METHODOLOGICAL METHOD OF “SENKAN” IN FOREIGN LANGUAGE CLASSES

The article considers the concept and features of didactic cinquain as a method of teaching and assessment, as well as the advantages of its use in foreign language classes. Emphasis is placed on the need to use innovative methods in the classroom, aimed at stimulating the interest of participants in the educational process in the subject they study, skills of synthesis of educational material, development of their creativity and imagery of speech, ability to express briefly and accurately. The latest research and publications of teachers-scientists are analyzed and a wide range of possibilities of this method in solving educational problems is considered. Attention is drawn to the need to use innovative methods aimed at stimulating the interest of participants in the subject they study, the development of their creativity and imagery of speech, skills of synthesis of educational material and summarizing information, the ability to briefly and accurately express opinions and more. It was found that this form of work helps to master the skills of cognitive reflection as awareness of actions and mental processes, their results and grounds, the limits of their knowledge and ignorance, new cognitive tasks and means to achieve them. The algorithm for creating a didactic cinquain is considered and examples are given in English and German. It was found that the use of cinquain method not only enriches students' vocabulary, develops grammar skills, but also encourages independent search and reflection, because in cinquain students have to express their own attitude to the object, for example develop critical thinking. The use of the proposed method has a positive effect on the development and improvement of students' foreign language skills and provides them with opportunities for self-expression and self-realization by means of a foreign language.

Key words: cinquain, didactic cinquain, modern teaching methods, teaching methods, innovative technologies, critical thinking, lexical units.

Постановка проблеми. Використання сучасних педагогічних підходів, прийомів дає змогу підвищувати пізнавальний інтерес учнів до досліджуваного предмета і підвищувати якість знань. Необхідно дотримуватися тенденції переходу від інформаційних форм до активних форм і методів навчання, які передбачають елементи проблемності, пошуку, використання резервів самостійної роботи учнів.

При цьому процес контролю й оцінювання може мати негативний вплив на мотивацію до навчання та інтерес до того чи іншого предмета. Від того, як здійснюється перевірка й оцінка знань школярів, багато в чому залежить їхня навчальна дисципліна, ставлення до навчання, а також важливі якості – самостійність, ініціативність, працьовитість. Нові стандарти сучасної педагогіки вимагають принципово нового підходу до оцінки знань, умінь і навичок студентів. Педагогічна наука перебуває в постійному пошуку інноваційних методик для задоволення навчальних потреб. Поняття інновацій у педагогіці є багатокомпонентним, адже воно «об'єднує усі ті нові й ефективні способи навчання (здобуття, передачі й продукування знань), які сприяють інтенсифікації та модернізації навчального процесу, розвивають творчий підхід і особистісний потенціал його учасників».

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Багато педагогів-учених розглядали широкий спектр можливостей цього методу у вирішенні освітніх завдань. Так, Л.С. Федорова визначає його ефективність у постановці теми уроку, узагальненні роботи на певному етапі заняття або вивченої теми і перевірці домашнього завдання. Проблема застосування нових підходів, методик, технологій та методичних прийомів та інше у процесі вивчення мов розглядається у працях А. Біліченко, де акцентується увага на методичній доцільності й ефективності використання методів, спрямованих на активізацію процесу пізнання, стимуляцію інтересу та підвищення мотивації студентів до вивчення іноземних мов (Біліченко, 2015: 26). Б.М. Качан у своїх роботах зосереджує увагу на креативних, когнітивних, інтерактивних методах викладання та описує моделі застосування рольових і лінгвістичних ігор в іншомовній аудиторії. (Качан, 2017: 55) Вчені у галузі педагогічної науки впевнені, що домінантою сучасного освітнього процесу має стати творча функція, що приводить до доцільності застосування методичного прийому «сенкан» у навчальному процесі.

Мета статті – показати, як прийом «сенкан» допомагає у навчанні іноземної мови, запропонувати ідеї застосування методичного прийому «сенкан» на заняттях з іноземної мови.

Виклад основного матеріалу. Нині однією з головних проблем сучасної вищої школи є падіння інтересу студентів до навчання. Сучасні викладачі намагаються змінити способи впливу на свідомість і волю учнів, переглядають способи і варіанти формування всіх видів мовленнєвої діяльності: говоріння, читання, письмо та аудіювання. Постає питання, яку форму для навчання використовувати, щоб мотиваційний потенціал був спрямований на більш ефективне освоєння освітньої програми. Тому завданнями сучасного викладача стають стимулювання мотивації вивчення мови, підвищення інформаційної ємності змісту освіти, активізація темпів навчальних дій, застосування сучасних методів навчання. Студента потрібно перш за все зацікавити, навчання слід проводити в природній формі, частіше змінювати вид діяльності, саме такий варіант навчання надає можливість не стомлюватися від одноманітних занять. Використовуючи інноваційні технології, викладачі застосовують такі прийоми, як: асоціативний ряд, опорний конспект, інтерактивна система запису для ефективного читання і роздумів, мозкова атака, групова дискусія, ключові терміни, кубик «Блума», кластери, есе, логічні ланцюжки, медіапроекти, дидактична гра, лінгвістичні карти, лінгвістичні алюзії, дослідження тексту, сенкан тощо.

У статті розглянемо використання методичного прийому «сенкан» на заняттях з іноземної мови.

Слово «сенкан» походить від французького слова «п'ять». Французькою це слово звучить як «cinquains», англійською – «cinquain», німецькою – «Senkan», російською – «синквейн».

Жанр сенкан у літературі – це мала віршована форма для фіксації емоційних оцінок і опису миттєвих вражень, відчуттів, асоціацій; невеликий за обсягом літературний твір, який характеризує тему або предмет.

Дидактичний сенкан укладається не за певною кількістю складів, а згідно зі змістовими і синтаксичними вимогами до кожного рядка. Такий твір – це п'ятирядковий неримований вірш, що складається за заданим алгоритмом з одинадцяти слів.

Цей різновид сенкану розвився у практиці американської школи з дидактичною метою як спосіб підвищення креативності учнів та як ефективний прийом розвитку образного мовлення, який дає змогу швидко отримати результат.

Цим прийомом усе частіше користуються викладачі, тому що це надзвичайно цікавий методичний прийом, який дає змогу активізувати творчу діяльність учнів із різним рівнем знань. Робота над сенканом гармонійно поєднує елементи інформаційної, діяльнійшої та особис-

тісно-орієнтованої освітніх систем. Це поєднання разом з умінням учня створювати сенкан визначає рівень розуміння теми, знання матеріалу, вміння виділяти головне і застосовувати отримані знання для вирішення нового завдання.

Використання цього прийому є дуже доцільним під час введення нової теми, як засіб активізації розумової діяльності (визначення «Асоціативного кола»), як метод оцінювання понятійного і словникового запасу, прийом технології критичного мислення, метод інтегральної освітньої технології, інструмент для синтезу й узагальнення інформації.

Алгоритм створення дидактичного сенкану доволі простий: перший рядок містить у собі одне слово (зазвичай іменник або займенник), яке позначає об'єкт або предмет, про який піде мова. У другому рядку – два слова (частіше прикметники або дієприкметники), які дають опис ознак і властивостей обраного в сенкані предмета або об'єкта. Третій рядок утворюється трьома дієсловами, що описують характерні дії об'єкта. Четвертий рядок – фраза з чотирьох слів, що виражає особисте ставлення автора до описуваного предмета або об'єкту. У п'ятому рядку – одне слово, що характеризує суть предмета або об'єкта (висновок).

Створення сенканів спонукає до набуття учнями таких умінь, як формування аналітичного підходу до сприйняття інформації, змушує мислити, порівнювати і робити висновки, а не просто відтворювати отримані відомості з теми, вчить синтезувати знання, що дає змогу більш глибоко вивчати зміст теми, виділяючи й об'єднуючи ключові ознаки предмета вивчення, розвиває усну і письмову мову: вчить лаконічно, чітко й осмислено формувати і висловлювати думку.

Спочатку треба навчити студентів складати прості сенкани, використовуючи добре знайомому лексику та граматичний матеріал.

Потім завдання та структуру сенканів можливо ускладнювати. Так, із метою відпрацювання часових форм можна запропонувати студентам змінити дієслова в сенкані відповідно до часу відбування.

Наприклад:

English:

1. Officer	1.
2. strong, responsible	2.
3. protects, serves, helps	3. protected, served, helped
4. people appreciate and respect their job	4.
5. Defense	5.

Deutsch:

1. der Polizeibeamte	1.
2. verantwortlicher, erfahrener	2.
3. dient, schützt, hilft	3. diente, schützte, half
4. Die Menschen respektieren seine Tätigkeit.	4
5. die Sicherheit	5.

Можна використовувати сенкан для постановки теми уроку. При цьому студенти бачать на дошці сенкан із пропущеним першим рядком і за змістом інших чотирьох рядків намагаються сформулювати тему сенкану (та визначити тему заняття).

Приклад:

Тема «First aid» English: (First aid) helpful, immediate. Save, help, react. Call emergency. Life.	Тема «Erste Hilfe» Deutsch: (die Soforthilfe) Wichtige, lebensrettende. Versorgen, helfen, reagieren. Man muss einen Notruf absetzen. Menschenleben.
--	---

Сенкан може бути способом перевірки домашнього завдання. Тут можливо організувати роботу таким чином: поки одні учні відповідають на питання по тексту, інші – складають по ньому сенкан. Якщо текст попередньо не був прочитаний, вірш не вийде або не відобразить деталі, оскільки сенкан вимагає повного осмислення теми.

Ще одним варіантом використання методичного прийому «сенкан» може бути узагальнення роботи за текстом. При цьому найбільш ефективною є парна організація роботи. Кожній парі дається 3–4 хвилини для складання сенкану, після чого відбувається обговорення кількох одержаних робіт із подальшим їх об'єднанням в один найбільш чіткий сенкан. Згодом кінцевий варіант використовується як опора для переказу вивченого тексту.

З метою закріплення нової вивченої лексики учням пропонується в кінці уроку згадати, які нові лексичні одиниці були вивчені по темі, та скласти сенкан із теми, використовуючи нову лексику.

Приклад:

Тема «Types of Weapon» English: Weapon. Violent, destructive. Damages, destroys, kills. It may be awful. Death.	Тема «Waffentypen» Deutsch: Die Waffe. Letale, nichttödliche. Verletzen, vernichten, töten. Das ist sehr gefährlich. Der Tod.
--	--

Під час створення сенканів однаково важливо приділяти увагу змісту та формі, саме тому він дає можливість продемонструвати знання і творчі здібності. Зазвичай цей вид діяльності подобається студентам та викликає зацікавленість, адже він дає можливість висловити свою думку, передати власне бачення і розуміння теми. Сенкан спонукає відшукувати головне та характеризувати явище коротко і влучно. До одного і того ж образу студенти складають різні сенкани залежно від того, на що вони звертають увагу у темі або у тексті.

Процес складання сенкан дає змогу гармонійно поєднувати елементи всіх трьох основних освітніх систем: інформаційної, діяльнісної та особистісно-орієнтованої. Поєднання різних систем і вміння того, хто навчається складати сенкан по тій чи іншій темі, свідчить про ступінь володіння учнем навчальним матеріалом цієї теми, зокрема, є показником того, що вивчається:

- знає зміст навчального матеріалу теми;
- вмє виділяти найбільш характерні особливості досліджуваного явища, процесу, структури або речовини;
- вмє застосовувати отримані знання для вирішення нового (для нього) завдання.

Висновки. Отже, варто зазначити, що використання методу сенкану в навчальному процесі вищих навчальних закладів, зокрема під час вивчення гуманітарних дисциплін, створює умови для розвитку самореалізації особистості та допомагає досягти високого інтелектуального розвитку студентів. Використання сенкану є дієвим засобом активізації пізнавальної та творчої діяльності студентів, який допомагає не лише організувати діалог, а й відпрацьовувати навички аналізу тексту, сприяє індивідуалізації навчання, забезпечує мовленнєвий розвиток учнів. Цей методичний прийом можна використовувати як на початку вивчення теми, так і в кінці. Використання сенкану на початку вивчення теми дає можливість побачити, які уявлення та асоціації мають студенти з певної теми, відчуті їх особистісну оцінку того чи іншого явища. В кінці вивчення теми є можливість проаналізувати рівень якості знань студентів.

Важливо розуміти, що поєднання давно перевірених традиційних методів і нових інтерактивних методів і прийомів навчання іноземної мови безсумнівно поліпшить результат, оскільки використання різних сучасних методів і засобів провокує у слухачів інтерес, підвищує мотивацію студентів до навчання, змушує по-новому поглянути на теми, які вивчаються, розкриваючи, таким чином, їхні творчі та інтелектуальні можливості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Артикуца Н.В. Інноваційні методики викладання дисциплін у вищій юридичній освіті. *Інноваційні технології у вищій юридичній освіті* : зб. матеріалів міжнар. наук.-метод. конф., м. Київ, 2–8 трав. 2005 р. Київ, 2005. С. 3–26.
2. Біліченко А. Використання інноваційних методів у практичній діяльності викладача іноземної мови. *Актуальні проблеми педагогіки, психології та професійної освіти*. 2015. Т. 2. Ч. 2. С. 26–29. URL: <http://journals.urau.ua/appro/article/view/54974/51149> (дата звернення: 18.05.2021).
3. Сенкан. Вікіпедія. Вільна енциклопедія. URL: uk.wikipedia.org/wiki/Сенкан (дата звернення: 18.05.2021).
4. Качан Б.М. Гейміфікація в системі новітніх технологій навчання іншомовної компетентності студентів медичних вищих навчальних закладів. *Народна освіта. Електронне наукове фахове видання*. 2017. № 2 (32). С. 55–59. URL: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=4865 (дата звернення: 18.05.2021).
5. Курнос Л.Б. Розвиток критичного мислення учнів на уроках англійської мови. *Таврійський вісник освіти*. 2015. № 2 (1). С. 162–167. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tvo_2015_2\(1\)_32](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tvo_2015_2(1)_32) (дата звернення: 18.05.2021).
6. Полат Е.С. Метод проектов на уроках иностранного языка. *Иностранные языки в школе*. 2009. № 2, 3. С. 37–45.
7. Шпичка Ю.О. Синквейн як прийом технології розвитку критичного мислення. *Педагогічна майстерність*. 2015. № 1 (49). С.10–14.

REFERENCES

1. Artykutsa N.V. Innovatsiyni metodyky vykladannya dystsyplin u vyshchiy yurydychniy osviti. *Innovatsiyni tekhnolohiyi u vyshchiy yurydychniy osviti*. [Innovative methods of teaching disciplines in higher legal education. Innovative technologies in higher legal education] coll. of materials of international scientific method. conf., Kyiv, May 2–8. 2005. pp. 3–26 [in Ukrainian].
2. Bilichenko A. Vykorystannya innovatsiynykh metodiv u praktychniy diyal'nosti vykladacha inozemnoyi movy. [The use of innovative methods in the practice of a foreign language teacher]. *Current issues of pedagogy, psychology and vocational education magazine*, 2015, Vol. 2. Ch. 2. pp. 26–29 [in Ukrainian].
3. Senkan. Vikipediya. Vil'na entsyklopediya. [Cinquain. Wikipedia. Free encyclopedia]. URL: uk.wikipedia.org/wiki/Сенкан (access date: 18.05.2021).
4. Kachan B.M. Heymifikatsiya v systemi novitnikh tekhnolohiy navchannya inshomovnoyi kompetentnosti studentiv medychnykh vyshchykh navchal'nykh zakladiv. [Gamification in the system of the newest technologies of teaching foreign language competence to students of medical higher educational institutions]. *Public education. Electronic scientific professional publication*, 2017, № 2 (32). pp. 55–59. [in Ukrainian].
5. Kurnos L.B. Rozvytok krytychnoho myslennya uchniv na urokakh anhliys'koyi movy. [Development of students' critical thinking in English lessons]. *Taurian Bulletin of Education*, 2015, № 2 (1). pp. 162–167 [in Ukrainian].
6. Polat Ye.S. Metod proyektov na urokakh inostrannogo yazyka. [Method of projects in foreign language lessons]. *magazine Foreign languages at school*, 2009, № 2, 3, pp. 37–45 [in Russian].
7. Shpichka YU.O. Synkveyn yak pryom tekhnolohiyi rozvytku krytychnoho myslennya. [Cinquain as a method of technology for the development of critical thinking]. *magazine Pedagogical skill*, 2015, № 1 (49), pp. 10–14 [in Ukrainian].